

A TORDAI ORSZÁGGYŰLÉS HATÁROZATA 1568-BAN

URUNK Ő FELSÉGE MIKÉPEN ENNEK ELŐTTE VALÓ GYŰLÉSIBE ORSZÁGÁVAL, KÖZÖNSÉGGEL AZ RELIGIÓ DOLGÁRÓL VÉGEZŐTT, AZONKÉPPEN MOSTAN ÉS EZ JELEN VALÓ GYŰLÉSÉBE AZONT ERŐSÍTI, TUDNIILLIK, HOGY MINDÖN HELYÖKÖN AZ PRÉDIKÁTOROK AZ EVANGÉLIUMOT PRÉDIKÁLJÁK, HIRDESSÉK, KIKI AZ Ő ÉRTELME SZERÉNT, ÉS AZ KÖZSÉG HAVENNI AKARJA, JÓ, HA NEM PENIG SENKI KÉNSZERÍTÉSSEL NE KÉSZERÍTSE AZ Ű LELKE AZON MEG NEM NYÚGODVÁN, DE OLY PRÉDIKÁTORT TARTHASSON, AZ KINEK TANÍTÁSA Ő NÉKIE TETSIK. EZÉRT PENIG SENKI AZ SUPERINTENDENSÖK KÖZŰL, SE EGYEBEK AZ PRÉDIKÁTOROKAT MEG NE BÁNTHASSA, NE SZIDALMAZTASSÉK SENKI AZ RELIGIÓÉRT SENKITŐL, AZ ELÉBBI CONSTITUTIÓK SZERÉNT, ÉS NEM ENGEDTETIK EZ SENKINEK, HOGY SENKIT FOGSÁGGAL, AVAGY HELYÉBŐL VALÓ PRIVÁLÁSSAL FENYÖGESSÖN AZ TANÍTÁSÉRT, MERT AZ HIT ISTENNEK AJÁNDÉKA, EZ HALLÁSBÓL LÉSZÖN, MELY* HALLÁS ISTENNEK IGÉJE ÁLTAL VAGYON .

---

* Erdélyi Országgyűlési Emlékek, II. k. 343. Eredetije a nagyszebeni Brukenthal múzeum kéziratárában található.

Kovács István

A REFORMÁTOROK — LUTHER, ZWINGLI ÉS KÁLVIN — ÁLLÁSFOGLALÁSA A VALLÁSSZABADSÁG KÉRDÉSÉBEN

*„Idő és sok tapasztalás kell addig,
míg odáig jut az ember, hogy belátja:
egy dogma sem érdemli meg, hogy
szembeszálljunk érte, s vétsünk a
szeretet ellen.”*

RENAN

AZ ELŐZMÉNYEK

Több mint négyszáz évvel ezelőtt, mielőtt még az első „Európa-ház”-hírnökök hivatalba léphettek volna, az akkor már hírneves festő — Pieter Breughel — Brüsszelbe utazott és megfestette a Bábel tornya című képet. Apró, kis ember-alakok fáradoznak hatalmas kőtömbök alatt, állványok tetején, néhányan a földön fekszenek... Kimerült, elesett lények. Breughel képe a reneszánsz, humanizmus és reformáció építészeire, a középkor után megszülető, az új Európa alapjait lerakó építészeire emlékeztet.

A reneszánsz, azaz „újjászületés” fogalmát először a „renascentes litterae” (újjászülető tudomány, irodalom) kifejezésben alkalmazták a kor gondolkodói a 15-17. századi nagy szellemi megújulás, fellendülés jelenségeire. A nyugat-római birodalom és Konstantinápoly eleste közötti évezrednyi időszakot, a középkort, új kultúra, tudomány és művészet váltja fel, mely tudatukban mint az ezer évvel ezelőtt elenyészett antik műveltség felújulása, újjászületése jelent meg. Az antik kultúra számos eredményének a feltámasztása az európai művelődés új korszakának csak egyik fontos jelensége, de nem a lényege. A középkor sem egyszerűen „sötét”, „barbár” időszaka az emberiség történetének, hisz éppen ennek vívmányai, eredményei tették lehetővé az újjászületés korának eljövételét. Éppen ezért a reneszánszot, mint történeti kategóriát, eredeti jelentésétől függetlenül az európai kultúrának a középkort követő nagy korszakát és a művészetek, az irodalom e korszakban érvényes egyetemes stílusát jelöli. A reneszánsz társadalmi alapja — az akkori Európa legfejlettebb országaiban — az egyre erősödő polgárság, így ezen réteg új társadalmi törekvéseinek, életszemléletének, az élet kihasználására és élvezésére való törekvéseinek, mohó tudásvágyának, izlésének és művészetének kifejezője lett. A reneszánsz embere érdeklődésének homlokterébe a természet és az ember került, e kettő lett kutatómunkájának, művészetének és irodalmának tárgya: tudósok sora kutatja az ember anatómiáját, a természet törvényeit, bátor felfedezők vágnak neki a világoceánnak új földrészeket felfedezni és megismerni, és egymást követik a korszakalkotó műszaki vívmányok, többek között a könyvnyomtatás.